

10 céntims

Dibuix de O. JUNYENT

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

CRÓNICA

JA tenim un altre any á la sepultura, el primer del segle xx.

Ha mort com els de la centuria passada, cansat de no fer res, als dotze mesos justos y cabals de la seva naixensa. Bé es veritat, y aixís s' ha de reconéixer que dotze mesos de vida son un período de temps massa curt perque un any puga arribar á distingirse, sobre tot á Espanya, hont hi ha la costum de deixarho tot per l' endemá.

De totas maneras y per lo que 's refereix á Barcelona, de l' any 1901 podrá dirse'n l' any electoral per escelencia.

Dos vegadas ha anat á las urnas, ab l' idea resolta de reventar al caciquisme y de fer prevaldre á tota costa la voluntat dels electors. Per aixó sols mereix una menció honorífica en la seva llosa sepulcral.

Despertar al esperit públich, imbuhintli la idea de que la responsabilitat de tenir mals governs déu imputarse únicament á la culpable indiferencia del poble, ha sigut obra—per lo que respecta á Barcelona—de l' any primer del segle xx. Ara no falta sino que 'l resto d' Espanya se 'n fassa cárrech, imitant als barcelonins; pero sobre tot convé qu' aquí mateix, darrera del esforç, no torni á venir el cansanci.

Res podría contribuir tant á énervar las energías populars com el desengany. Y comprenentho aixís caldrá que 'ls elegits del poble, lo mateix els de la barretina que 'ls del gorro-frigi, cridats á administrar els interessos de la Pubilla, s' esmerin en el cumpliment de sos debers, rivalisant en zel, en honradés, en rectitut y en esperit de iniciativa. Ja 'ls nous regidors no 's deuen al caciquisme, sino al vot dels seus conciudadans. Siga republicá, siga regionalista, millor treballará per la seva causa, qui més digne 's sápigam fer de la confiança del poble barceloní, no ja ab paraulas, sino ab actes que valen més que totas las teorías.

Desde la mort de 'n Gayarre, 'ls filarmónichs inconsolables, suspiran per trobarli un substitut.

Sembla qu' en aquest mon no s' hi pot viure sense un tenor que guanyi cinch mil pessetas per funció.

Els que contribuheixen á pagarlas, acceptant els preus extraordinaris qu' en semblants cassos els imposan las empresas, tots ells s' hi estufan al pensar que hi ha un ser privilegiat, que ab sols etjegar uns quants pinyols y sense exposar la pell, guanya casi tant com un torero. Res hi vol dir que las notas del tenor se las emporti 'l vent. Tothom passa bonament perque 'l menjar més car sigui 'l qu' entra per l' orella.

Y necessitem un Gayarre, perque 'l dejuni de tenor de á cinch mil pessetas per ápat, no pot resistirse de cap manera: si 's prolongava molt temps, el defalliment ens mataría.

Veus' aquí perque al sol anunci de l' aparició de un tenor novell s' iluminan las esperansas dels filarmónichs *gourmets* ó *gourmants*, que colocan al cantant raro, com un ángel, al bell cim del ramellet del art.

Per ells els compositors no tenen sino una importancia relativa. Tot lo que han compost, tot lo que

han escrit ho han fet únicament perque 'l tenor pogués lluhirse. Els que no tenen en compte 'l lluhiment del tenor son uns amohinosos que fan dormir, com per exemple en Wagner.

Aixís m' ho deya l' any passat un de aquests *tenorómanos*, quan l' estreno de *Hänsel y Gretel*:

—Desenganyis, aixó es música, sí; pero no es ópera...

—¿Pero no hi ha una acció? ¿No hi ha un espectacle? ¿No hi ha un conjunt de pessas perfectament concordadas ab l' acció y ab l' espectacle?

—Tot lo que vulgui, pero no hi ha tenor.

Y de aquest mateix *tenor* son molts, moltíssims, per no dir la major part dels que assisteixen al Liceo.

* * *

Ben clarament se va veure la nit de Sant Esteve, ab motiu del debut del nou tenor Juliá Biel, que venia precedit de certa fama repicada pels estrepitosos cops de bombo de la premsa madrilenya.

Com casi tots els cantants aspirants á las consabudas cinch mil pessetas per funció, tenia en Biel un tresor en el gargamelló sense saberho. Aixís com en Gayarre manejava 'l mall de ferrer, en Biel feya corre la bronja de pintor de parets. Un enmascarat y un emblanquinat: lo mateix té.

Son aprenentatje teatral, el feu en Biel formant part de la *claque* del *Teatro de la Comedia*... Y 'l día que s' adoná ó li feren adonar de que tenia veu s' allistá en el coro del *Real* de Madrit, del qual se separá quan l' empresari tractá de rebaixarli, al igual que als demés coristas, el sou de una pesseta.

Algun temps després el mateix empresari 'l contractava en qualitat de primer tenor.

Perque en poch temps va fer la carrera. Una dama aristocrática va protejirlo; un empresari espavilat va llansarlo al istiu del any 900, primer al Bon Retiro y tot seguit á l' Alhambra... Va fer furor y aná de una volada al Real.

Després de passar per Italia, ahont rebé algunas lliçons del famós Cotogni, 'l tenim ara al *Liceo* de Barcelona. Ab motiu de la seva aparició 'l teatro va posarse vestit de róssech: la qua arribava desde la taquilla del carrer de Sant Pau fins á la Rambla.

Com als temps de 'n Gayarre.

* * *

El nou tenor té veu, abaritonada en la corda baixa, plena en la mitja, susceptible en l' aguda de arribar fins als últims esglahons de la escala. Una veu viril, ben timbrada, intensa.

¿Pero se 'n sab servir? No es hora encare de que pugui ferho. Es novell, li falta experiencia, y art sobre tot.

Enganxat á la batuta del mestre com un peix á la canya de un pescador, tot sovint estiragassa, y 'l mestre Barone ha de fer esforços colossals per aguantarlo.

Pero doná 'l *sí bemol*... y esclatá un tró de aplausos, com si aquella nota bastés per alborotar, pera fer perdre 'l mon de vista lo mateix á la virám del galliner, que als faysans y pavos reals dels palcos y la platea.

Ja desde 'l final del primer acte, en el concertant, el vegerem ensalivar, mentres els demés personatjes se desganyitavan, per adelantarse desseguida fins á la conxa del apuntador, á tall de torero, en actitud de brindar, per llansar un agut vibrant, el

gran pinyol, pinyol de dátíl, llargarut y fort. L' éxit desde aquell moment quedá decidit. En Biel sab cridar y sab ferse entendre.

¿Pero aixó es art?

* * *

Ab tot y 'ls aplausos crech que no hi hagué un sol anyoradís del gran Gayarre, que 's dongués per satisfet.

Las dos mil pessetas per funció que avuy perci-beix en Biel, representan metálicament dos quints de Gayarre. Pero artísticament no arriba encare de bon tros á aquests dos quints.

Ab els tenors passa avuy lo mateix que ab els toreros. Morts en Frascuelo y en Lagartijo, retirat en Guerrita, hi ha que contentarse ab en Conejito, ab en Bombita chico y altrás degeneraciós per l' istil.

Se 'ls paga bé per anyorar als que s' ho guanyavan.

A n' en Biel podrá pagarse'l bé per anyorar al colossal Gayarre.

P. DEL O.

jo faig un petó al nen,
ella la má m' allarga...

Y als dos ens surt pels ulls,
al dáns' una mirada,
del extingit amor
la dolça revifalla.

ALTER EGO

ANY NOU...

Lloch de l' escena: el café de l' Aliansa.

Personatjes: en Puig y en Bonastre, dos amichs que cada vespre solen trobarse en aquest café.

En Puig xucla un puro de mitj ral: en Bonastre fuma ab una gran pipa. El primer llegeix el *Noticiero*, el según la *Publicidad*.

HIGIENE MUNICIPAL

ÍNTIMA

Tot just fá un any, pels Reys,
qu' encare 'ns estimavam,
¡Que 'ns en hem fet de mal
del any passat ab ara!

Vam toparnos ahir
al bell mitj de la Rambla;
volía fé 'l distret,
pero 'l cor va enganyarme.

Ab un nen rós al brás
cofoya 's passejava;
ben segur qu' es fill seu,
¡hi té tanta semblansa!

Inconscients vam canbiar
dos mots sense substancia;

—Avans d' estrenar el pis, volém ferhi un bon dissapte.

FIRA DE REYS

No tot han de ser juguinas
en las quals el diné 's vessa:
també, també té d' havern'hi
já quinze céntims la pessa!...

Comensa l' acció. En Puig deixa 'l *Noticiero* sobre la taula.

—¡Que 'n som de burros, noy!

En Bonastre para de llegir y alsa 'l cap.

—¿Per qué?

—Tú dirás! Ves si 'l rato que passém aquí cada vespre pot ser mes malanguanyat y mes tonto.

—Ah! En quant á aixó, tens la rahó á carretadas. Un' hora diaria, perduda ben tontament. La *Publicidad* no diu may res que valgui la pena.

—¿Y 'l *Noticiero*? Que avuy ha fet mal día, que l' arcalde ha visitat al governador civil y que han arribat trescents cinquanta porchs de Mallorca.

—Y cada día lo mateix!...

—Lo qual no obsta pera que cada día torném á llegirho ab la mateixa santa paciència.

—No; ben mirat, sí que 'n som de ximplés.

—Verdaders animals de costúms. Jo arribo invariablyment cada nit á las nou, y m' assento aquí.

Jo 'm presento pochs moments després, m' assento al davant teu: «Buenas.» Y 'm poso á llegir la *Publicidad*.

—Jo las empench ab el *Noticiero*, y vinga fumar y enterarme de las *novedats* del día.

—¡Vaya un' altra ximplería la del fumar!

—¿Ximplería? Potsé 't quedas curt. ¿Quin gust hi trobas tú ab la pipa?

—Si fa no fa, el mateix que tú ab el puro.

—¿Val á dir la veritat? Jo confesso que aixó d' estarse mitj' hora xuclant un cigarro es la fanfarronada mes ridícula que s' ha vist al mon.

—Aplica lo que has dit á la pipa, y estarém tants á tants.

—¿Tampoch hi trobas solta?

—Ni mica. Fumo perque sí, per vici, perque tot-hom ho fa... ¡qué se jo per qué!

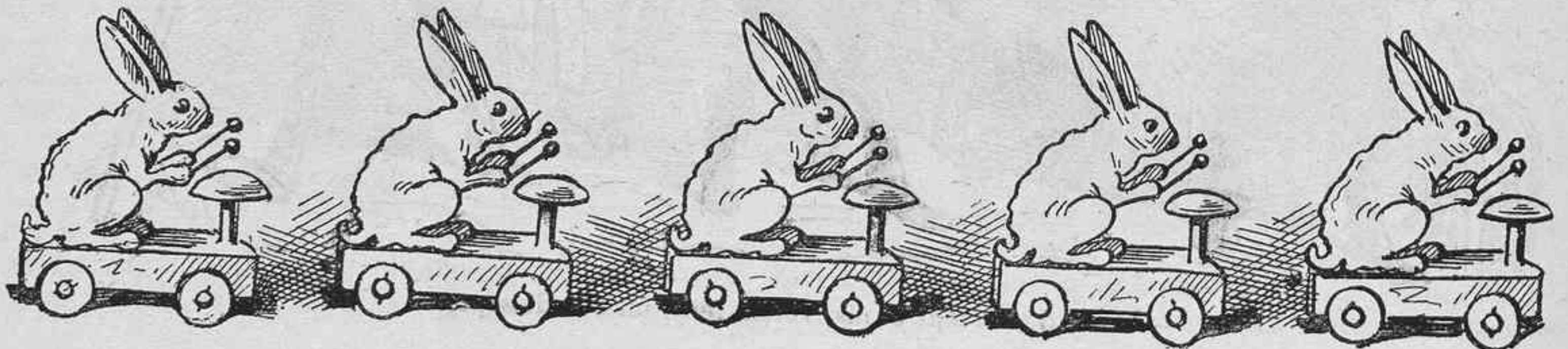
—¡Qué se 'n fan al mon de cosas pel istill!... Lo mateix que 'l pendre café.

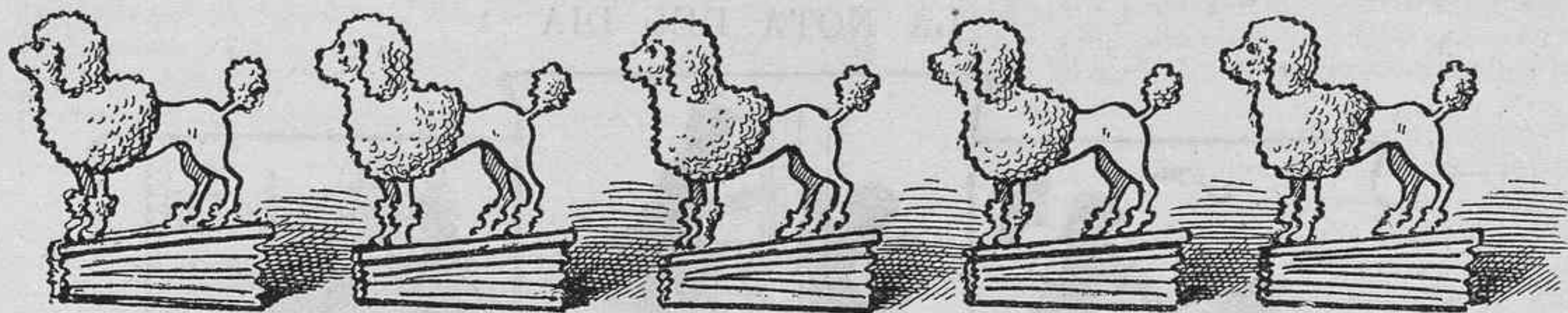
—¿Pero tú creus qu' es realment café aixó que preném?

—No m' ho he pensat may. ¿Qué 't pensas que no tinch paladar?

—Y donchs ¿per qué 'n prens? ¿Per qué 'n preném?

—Per... ¿Vols que t' ho digui clar? Per la mateixa rahó que llegim cada vespre 'l diari; per la mateixa que jo fumo cigarros y tú xuclas la pipa: perque som uns viciosos, uns beneyts, uns homes sense carác-

ter, incapassos d'adoptar una resolució enérgica y de dir ab fermesa y voluntat: Aixó no convé, aixó es irracional, aixó no té solta; ¡prou!

—¿Qué sabs tú?... Lo qu' es jo, 'm sembla que si 'm donava la gana...

—¡Ah!... Posat en aquest terreny, no crech que tampoch jo quedés malament...—

Pausa llarga. De prompte en Puig, ab un moviment rápit s'arranca 'l puro de la boca y 'l rebat per terra.

—¡Té! Vull ser home.

—¡Jo també!

Y al dir aixó, en Bonastre buyda la pipa y se la fica magestuosament á la butxaca.

En Puig, fent una bola del *Noticiero* y tirantla á un recó:

—¡Arri, s'ha acabat l'ensopiment!

En Bonastre, fent lo mateix ab la *Publicidad*:

—¡Soy de la misma opinión!

—Y ara, parlém.

—T'escolto.

—Demá es cap d'any.

—No diguis res mes: any nou...

—Exactament. Ja que ab tanta oportunitat ens

hem adonat de la estupidés de la vida que portavam, comensemne un'altra de mes sana, mes digna, mes adequada á las nostras conveniencias y necessitats. Pronunciém aquell ¡prou! que ara 't deya, y results, decidits, despedimnos dels diaris, del café, del tabáco... de tot lo que moral ó materialment ens perjudica.

—¡Jurem'hol

—¡Queda jurat! De moment el sacrifici ens costará una mica de violencia, pero als quinze días ja 'ns haurém enmotllat á las novas costúms.

—¿Quínas serán aquestas?

—No ho sé; no hi entrém encare en aixó: á son temps ho veurém. ¿Sabs lo que hauríam de fer aquests primers quinze días? No sortir cap vespre de casa.

—Ben pensat: qui evita l'ocasió... ¿Quedém aixís?

—Disposats á cumplir lo convingut. Any nou...

—¡Vida nova!...

* * *

L'endemá á dos ó tres quarts de nou, en Puig, que ha passat el día horriblement capficat pensant ab el compromís que 'l vespre anterior va contraure,

L' ACONTEIXEMENT DEL ANY 1901

La resurrecció del esperit públich es la mort del caciquisme.

LA NOTA DEL DIA

baixa l' escala de casa seva, y tot baixantla va dihentse:

—No hi ha mes: es un sacrifici superior á las meas forsas. ¡Deixar de cop unas costumes adquiridas en anys!... Poch á poquet, gradualment, no diré que no; pero de re-

pent, com qui tanca una aixeta?... ¡Impossible!... De tots modos, l' altre no 'n sabrá res... ¡Es clar!... ¿Qui li ha de dir?...

Y á l' hora de costum, en Puig se presenta al café de l' Aliansa, el *Noticiero* á la má y 'l cigarro á la boca...

—Y al acostarse á la taula—diu somrihent el lector—hi troba al seu amich Bonastre...

—No senyor: en Bonastre, mes vergonyós ó mes dissimulat qu' en Puig, ha pres la precaució d' anarse'n á un altre café, ahont, mentres saboreja ab tota tranquil·litat l' acostumada tassa d' aromátich Puerto-Rico, segueix llegint la *Publicidad* fumant ab la seva gran pipa.

A. MARCH

MISERIA Y COMP.^A

Som una nació de pobres.

Fa deu ó dotze días que va treure's la rifa de Nadal, y encare surten els diaris ab las columnas plenas de detalls referents al famós sorteig.

De la grossa se 'n ha parlat més que de 'n Krüger y de la guerra del Transvaal. El número 30,565 ha sigut, y continúa essent, l' héroe aclamat é incensat per totas las fullas impresas que á Espanya 's publican.

No ha quedat d' ell res per' averiguar. Sabém qui va vendre 'l bitllet y quina cara feya mentres el venía; sabém qui va comprar tres décims, qui 'n va comprar quatre, qui va contentarse ab un. Sabém las participacions que 'ls possehidors dels décims

varen donar als seus amichs, coneguts, clients, corresponsals, vehins y demés personas del seu apreci. Fins sabém que una dona al enterarse de que havia tret va exclamar:—¡Ah!, y que un pastor que hi tenia tres pessetas va posarse á fer tamborellas y á abrassar á tots els que passavan pel carrer, tant si eran homes com donas, joves com vells, militars com paysáns.

Y encare aixó, en mitj de tot, sería una mica disculpable. Al cap y á la fi cinch milions de pessetas son un remat de diners y 's pot dissimular el que la premsa repiqui en honor de tan *respectable* suma el bombo de las grans solemnitats.

Lo que traspassa els límits de lo soportable es la minuciositat ab que 's relatan petitesas é insignificancias que no valen una pipada de tabaco, y que, infladas pels diaris, adquireixen als ulls del públich proporcions de fets extraordinaris.

—La segona—diu un periódich—ha anat á Portugal.

—En efecte—anyadeix un altre:—sembla que 'l comprador del bitllet va ser un home baix, grabat, que anava ab gorra de pells y calsas de vellut. El seu aspecte era molt sospitos, y al tenir el bitllet va dirigir-se precipitadament á la frontera.

¡Qué interessant es tot aixó, veritat?

Un altre diari ens explica que á Santander hi ha caygut la sort vintidos ó vintitres. ¡Y ab quin luxo de detalls!... El bitllet va estarse quiet á l' adminis-

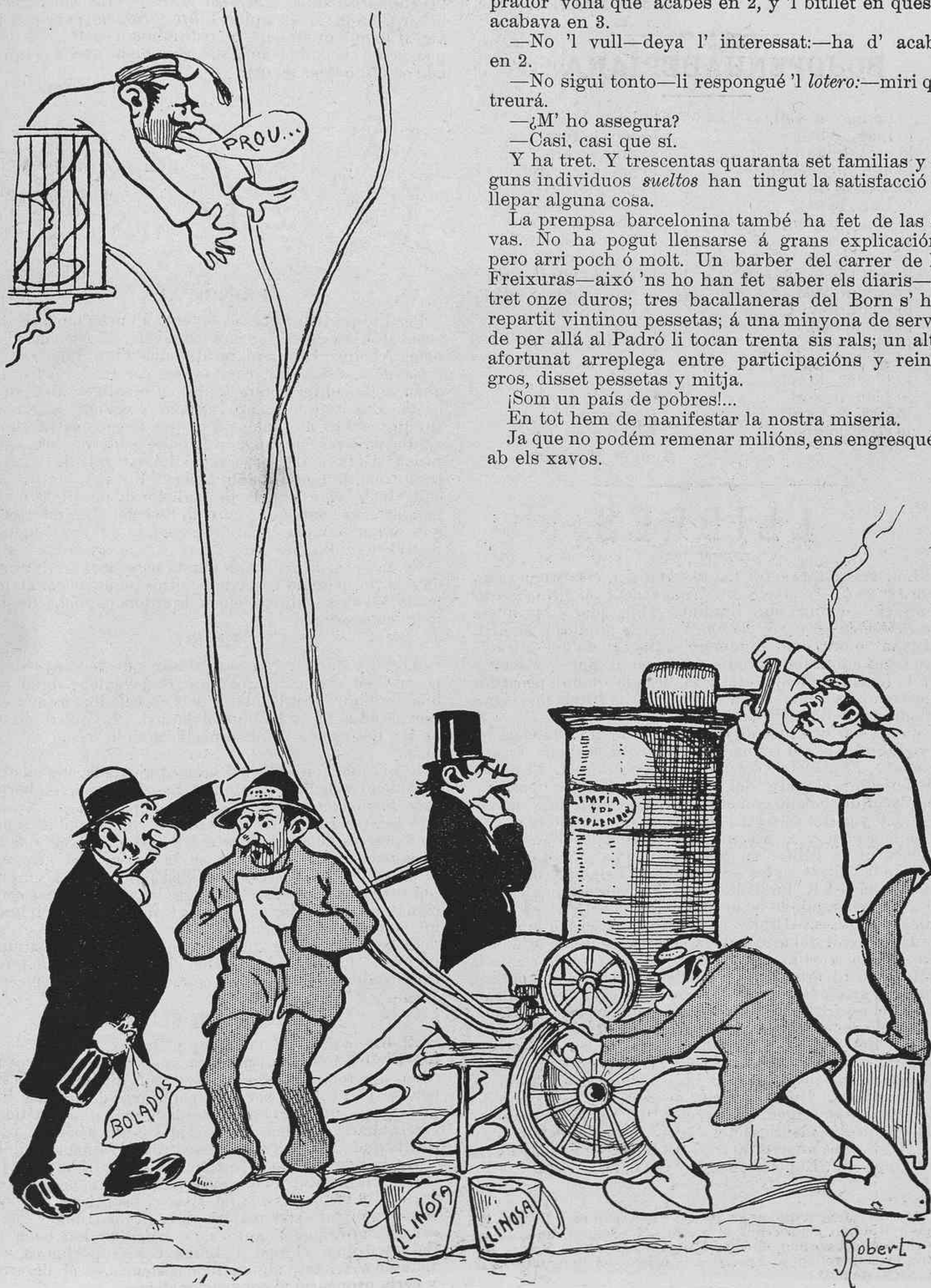

¿Els Reys fan regalos?
¿Els Reys portan cosas?...

Pues ¡viscan els Reys!...
(per set ó vuyt horas.)

tració fins quatre dies avans del sorteig. El dijous un herbolari va adquirirlo, repartintlo en fraccions de dos, tres y quatre rals perque 'n pogués participar forsa gent. Entre las personas favorescudas s'hi conta un canonje, sis bugaderas, onze criadas, el

CONSEQÜENCIES DE NADAL

Servey municipal de purgas á domicili.

secretari municipal, un home que fa gabias—y que ara diu que ja no 'n vol fer més—tres llimpiabotas, un tinent de la guardia civil, un xicot que ven diaris y altres y altres individus perteneixents á totas las classes socials.

A Murcia també han tingut la seva xiripeta. Per cert que la premsa fa notar que 'l número favorecut, per poch torna á Madrit sense vendre's. El comprador volia que acabés en 2, y 'l bitllet en qüestió acabava en 3.

—No 'l vull—deya l' interessat:—ha d' acabar en 2.

—No sigui tonto—li respongué 'l lotero:—miri que treurá.

—¿M' ho assegura?

—Casi, casi que sí.

Y ha tret. Y trescentas quaranta set familias y alguns individus *suelts* han tingut la satisfacció de llepar alguna cosa.

La premsa barcelonina també ha fet de las sevas. No ha pogut llensarse á grans explicacions, pero arri poch ó molt. Un barber del carrer de las Freixuras—aixó 'ns ho han fet saber els diaris—ha tret onze duros; tres bacallaneras del Born s'han repartit vintinou pessetas; á una minyona de servey de per allá al Padró li tocan trenta sis rals; un altre afortunat arreplega entre participacions y reintegros, disset pessetas y mitja.

¡Som un país de pobres!...

En tot hem de manifestar la nostra miseria.

Ja que no podém remenar milions, ens engresquém ab els xavos.

Tancats pera nosaltres els grans restaurants, ensu-
mém els olors que pujan de la cuyna.

Privats d' entrar al teatro, ens aturém á la porta
per veure com el senyoríu que hi va baixa dels
cotxes.

Desayrats per la sort en la rifa de Madrit, ens en-
tremenim seguint las evolucions de mitja dotzena de
duros.

MATÍAS BONAFÉ

SCHOPENHAUERIANA (1)

Lo nou, lo vell,
lo lleig, lo bell,
lo curt, lo llarch,
lo dóls, lo amarch,
lo tort, lo dret,
lo brut, lo net,
lo xich, lo gran,
lo vil, lo sant,
lo rom, lo agut,
lo moll, lo aixut,
lo gay, lo trist,
lo ocult, lo vist,
lo bo, lo mal,
lo baix, lo alt,
lo sa, lo boig,
lo blanch, lo roig,
lo blau, lo vert,
lo cert, lo incert,
lo sech, lo gras,

lo brau, lo lás,
lo tou, lo ferm,
lo eras, lo erm,
lo ardent, lo fret,
lo just, lo estret,
lo prim, lo gros,
lo obert, lo clos,
lo fresch, lo antich,
lo fals, lo rich,
lo ple, lo buyt,
lo cru, lo cuyt,
lo lfort, lo cast,
lo car, lo bast,
lo fi, lo tosch,
lo clar, lo fosch,
lo fluix, lo fort,
lo viu, lo mort...
tot y no res
fa 'l mateix pes.

APELES MESTRES

LLIBRES

LOS PROBLEMAS DE LA ESTÉTICA CONTEMPORÁNEA
por GUYAU.—Traducción española de J. M.ª Navarro de
Palencia.—Es una obra lluminosa ab la qual s' enriqueix
la Biblioteca científico filosófica que s' publica á Madrit.
Guyau, mort, com diguerem al tractar de un' altra de
las sevas admirables produccions, en la flor de l' edat y
en la forsa del talent, era á la vegada que un pensador
ilustre un escriptor brillant. Per aixó 'ls fruyts de la seva
ploma son tan nutritius y tan sabrosos.

Per donar una idea de l' obra que tenim á la vista re-
produhirém el seu sumari, qu' es com segueix: LIBRO
primero. *El principio del arte y de la poesia.*—I. El placer
de lo bello y el placer del juego.—II. ¿Está en oposicion
el placer de lo bello con el sentimiento de lo útil, la ne-
cesidad y el deseo?—III. ¿El placer de lo bello es opues-
to á la acción y al sentimiento de lo real?—IV. Condi-
ciones de la belleza en los movimientos.—V. Condi-
ciones de la belleza en los sentimientos. Principio moral de
la gracia.—VI. La belleza en las sensaciones.—VII.
Teoría general de lo bello. La emoción artística y el co-
lor de las artes.—LIBRO II. *Porvenir del arte y la poesia.*
—I. Porvenir del arte y de la belleza, según la estadísti-
ca y la fisiología.—II. Porvenir de las artes según la
Historia. El arte y la democracia.—III. Antagonismo
entre el arte y la industria moderna.—IV. Antagonismo
entre el espíritu científico y la imaginación.—V. Anta-
gonismo entre el espíritu científico y el instinto expon-
táneo del génio.—VI. Antagonismo entre el espíritu
científico y el sentimiento.—VII. En qué medida la
poesia puede inspirarse en ideas científicas ó filosóficas.
—LIBRO III. *Porvenir y leyes del verso.*—I. El ritmo del
lenguaje y su origen. Formación del verso moderno.—
II. Teorías románticas del verso. Función de la cesura.
—III. De los nuevos metros. El hiato.—IV. La riqueza
de rima.—V. El pensamiento y el verso.

(1) Desafiem á que pugua traduhirse á cap mes llengua del
mon, s' enten conservant el metre del original, aquesta ca-
pritxosa composició, ab que 'l nostre bon amic Apeles Mes-
tres posa de relleu la expressiva conceisió del llenguatge cata-
lá.—(N. de la D.)

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Poemas de la vida por Rafael Ruiz López.—Conjunt de
traballs, alguns en prosa y altres en vers, obra de un es-
criptor que sent las emociones de la poesia y en especial
de la subjectiva.

∴ *Lletras cruels* per Joan Umbert.—Traball de crítica
literaria y de polémica escrit ab l' estil peculiar de son
autor.

∴ *100 platos de comidas vegetarianas*, célebres rece-
tas culinarias de la Duquesa Martell.—Els enemichs de
la carn, trobaran en aquest llibre fórmulas pera menjar
á gust lo que produheix la naturalesa vegetal. Se reco-
manan als anacoretas refinats, els únichs que s' compren-
nen en els nostres temps.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Per l' espectador que s' contenta ab unas quantas dot-
zenas de xistes mes ó menos esbravats, *El Nido* dels ger-
máns Alvarez Quintero resulta una obra «digna de la
fama de sus autores», com se sol dir en las gacetillas
quan se 'ls vol fer favor. Pero, per nosaltres, aixó sol no
basta. Precisa que las produccions escénicas tingan as-
sumpto, desarrollo, intenció, y que 'ls personatjes siguin
alguna cosa mes que maniquís sense calor de vida, sense
recort sinistra de l' observació del natural. En *El Nido*
res de aixó hi hem sapigut trobar. Els personatjes mes
endavinats, com aquell presagiador de desdixas matri-
monials, res tenen que veure ab l' acció. Las escenas de
mes relleu, com la de la visita, son lo qu' en llenguatge
teatral se 'n diu *rellenos*.

Es, donchs, *El Nido* una obreta passadora, entretingu
da si s' vol; pero no basta de bon tros pera colocar als ger-
máns Alvarez Quintero entre 'ls autors cómichs de pri-
mera categoria.

LICEO

Ab tot y que *L' Africana*, després de deu anys de no
posarse en escena, era per la part jove del públich com
una obra nova, tot l' interés dels espectadors estava con-
centrat en el tenor Biel que debutava. Lo que d' ell opi-
na LA ESQUELLA queda especificat en la secció de Cró-
nica.

L' obra en conjunt sortí bastant ajustada. Se distingí
notablement la Sra. Bordalba, fent lluhir sa veu hermo-
sa y 'l coneixement íntim que té del personatge. No esti-
gué sempre felís el Sr. Archángeli, quals notas agudas
no tenen res de *arcangelicals*. No obstant, se feu aplaudir
en la balada del ters acte y en la escena del jurament.
Molt bé 'l Sr. Rosatto. Y es just felicitar á l' empresa
per utilitzar á un artista tan segur y de tan bonas condi-
cions com el Sr. Barba, que feu l' inquisidor y 'l braha-
mí de una manera intatxable.

El Sr. Barone conduhí l' orquesta ab s' acostumada
pericia... La massa s' lluhí en els corals del acte tercer,
cantats ab un ajust y bon colorit no acostumats en el
Liceo.

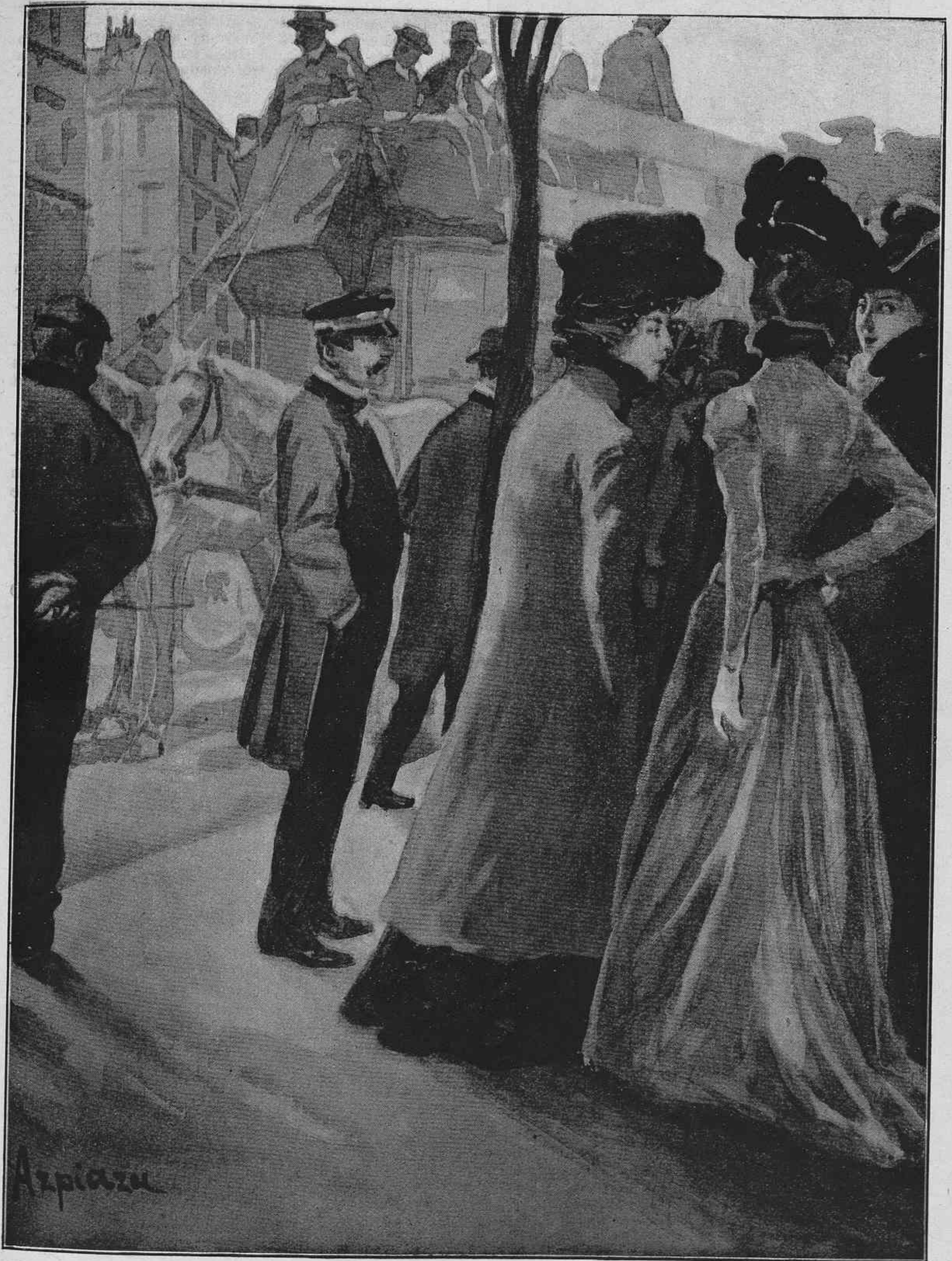
CIRCO BARCELONÉS

El drama *Caridad* de 'n Pey y Ordeix, té un doble va-
lor. El de l' actualitat, per estar inspirat en successos rui-
dosos que temps enrera donaren molt que parlar á Bar-
celona, y el teatral, per tancar, á través de algunas inex-
periencias, un pensament verdaderament dramátich, y
oferir algunas escenas ben sentidas y una série de parla-
ments que arrastran ab tota seguretat l' aplauso públich.

La impotencia de la fortuna mal adquirida, fins pera
exercir la caritat y tornar la pau á una conciencia con-
turbada y els medis de que s' val el jesuitisme per opri-
mir á la virtut, son materia ben dramatisable, que ha
sapigut aprofitar l' autor de *Caridad*, en una bona part
del seu drama, al qual si alguna cosa 'l perjudica es la
falta de sobrietat, alguna inconsistencia en el desarrollo
y certa propensió al convencionalisme.

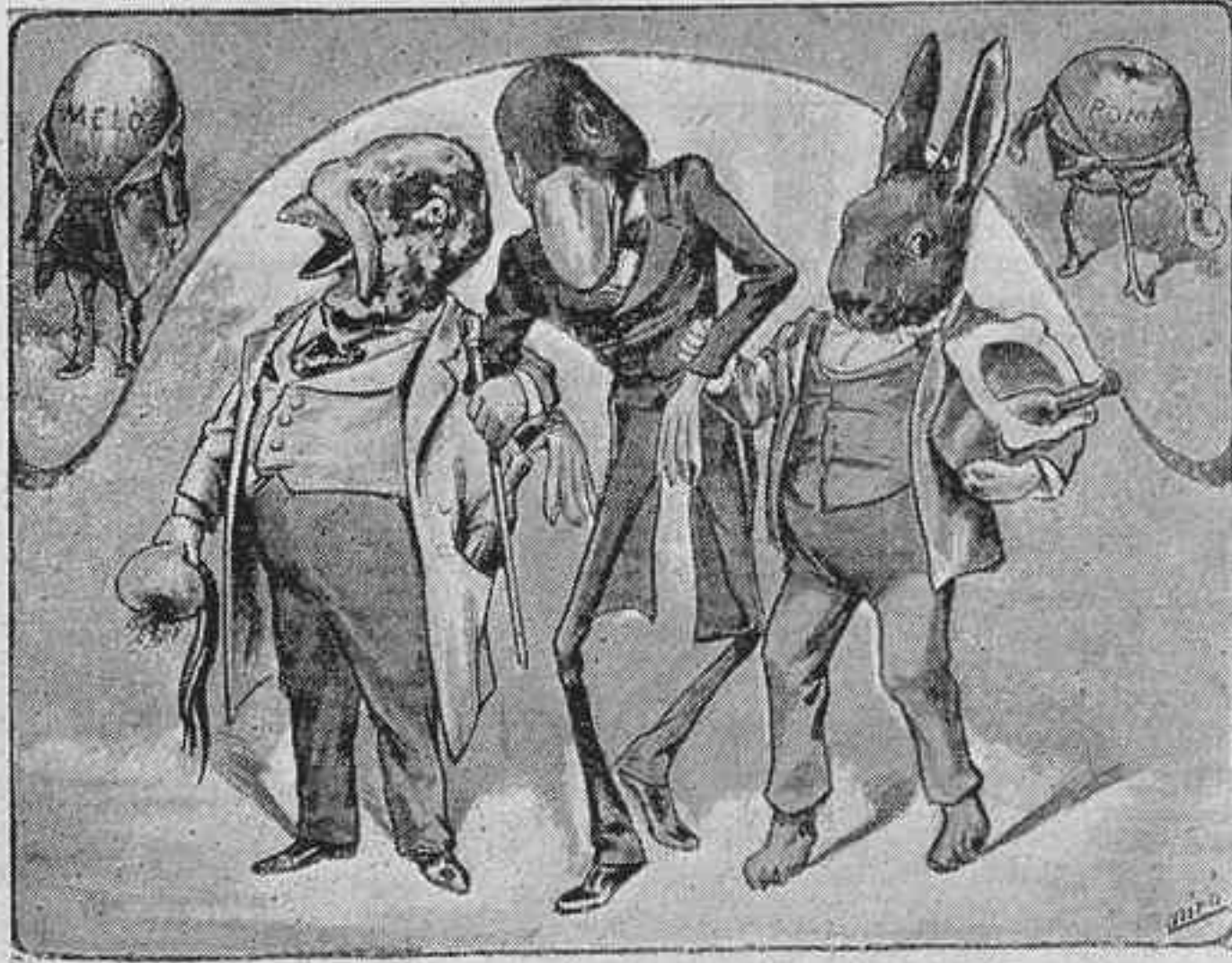
L' hivern á París

Las que no 'l senten.

Dibuix de AZPIAZU

LAS VICTIMAS DE FÍ D' ANY

—Francament ¿qué me 'n dihéu dels homes?
—Que son una colla de farts.

L' obra, no obstant, sigué rebuda ab grans aplausos, obtenint lo que se 'n diu un éxit popular.

ROMEA

De la funció de Ignocents, que fou molt de l' agrado del públich, ne quedará una obra: *L' himne de Riego* de 'n Pau Parellada, qu' es realment enginyosa y exhuberant de agudesa.

Nó per aixó sigueren menos ben rebudas las produccions *Sis tiros* de 'n Guasch Tombas y *La soirée dels ignocents* de 'n Ramón y Vidales; pero tenen un caràcter mes grotesch, revelant que varen ser escritas com á verdaderas ignocentadas.

NOVETATS

La herencia del niño Dios, dels Srs. Jover y Valentí, pertany de plé á plé al género melodramátich, oferint d' ell totas las qualitats y defectes.

Producció feta ab recepta, obeheix com tantas y tantas al propòsit de fer apareixer á la ignocencia triomfant de la maldat y 'l crim, ab una llarga serie d' escenas mes ó menos complicadas y també mes ó menos congruents.

Aquesta classe d' obras sempre atrauhen l' atenció y despertan l' interés del públich de bona fé, y com aquest abunda, no te res d' extrany que durin molt temps en el cartell.

Son un bon digestiu dels turróns en la diada de Nadal.

CATALUNYA

Y com qui no diu res, el Sr. Molas y Casas, ha servit als favoreixedors del seu teatro 'l quadern quart del *Portfolio de Eldorado*, ab vistas enterament novas, recort del any que acaba de transcorre.

La bona sombra y l' habilitat escénica del enginyós autor-empresari 's posa de manifest, en quadros y escenas ben arrodonidas y de molt efecte, en l' aparició de alguns personatjes que durant l' any s' han distingit, y ab un devassall de alusions picants y oportunas ja plásticas, ja de llenquatje. La revista, en conjunt, resulta com el número-resúm de un periódich festiu animat y essencialment barceloní.

Entre 'ls quadros que presenta, sobresurten el certámen coreográfich regional, l' estirament del franch y l' arronsament de la pesseta, els turrónaires de la política, y sobre tot y de una manera especial el *meeting* de las criadas. Entre 'ls personatjes, la personificació del estudiant que vá á l' Universitat cubert de matalassos, y aquell arcalde que com un cohet atravessa l' escena, seguit sempre del municipal.

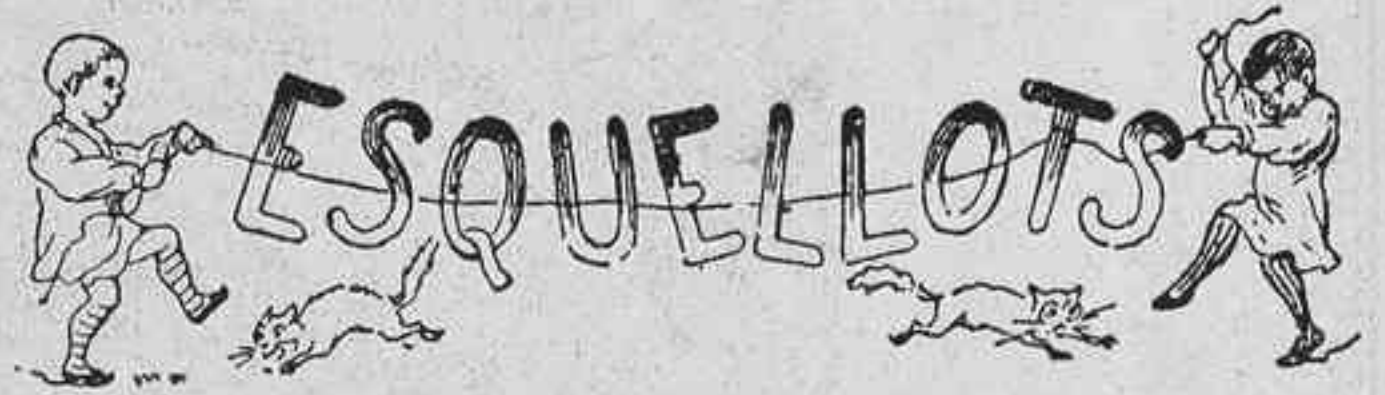
L' obra está amanida ab pessas de música molt gustosas del mestre Cotó, ab alguns telóns molt graciosos de l' Urgellés, y ab

trajos ríchs y de bon gust que vesteixen alguns personatjes.

En l' execució s' hi lluheix en Cerbon, que está en las sevas glorias, l' Alba que canta molt bé una jota vibrant, y la Sra. Campos y la Srta. Gurina, que tenen ocasió de lluhir l' esclat de las sevas gracias.

Res, donchs, tindrà d' extrany que 'l quart quadern del Portfolio alcansi una tirada tan considerable com la que varen obtenir els tres quaderns corresponents als anys anteriors.

N. N. N.

Com veurán nostres estimats lectors, celebrém avuy l' entrada d' any estrenant tipos nous y donantlos, sense augment de preu, un número en colors, qu' esperém será del seu gust.

Nosaltres las cosas las arreglem aixís: res d' anuncis previs ni repicament de bombo. Tirém la casa per la finestra, pero ho fem á la callada y deixant íntegro als lectors el plaher de la sorpresa.

L' Ajuntament en la seva última sessió, vá fer com aquells malalts que á l' hora de la mort s' arrepenixen, prenent l' acort de dirigir al govern un telegrama, demanant que 's deixi á la iniciativa de las mateixas corporacions municipals el nomenclament de tinents de arcalde.

L' acort fou prés pels mateixos que fins ara han vingut desempenyat de R. O. las tenencias de arcaldia.

Aixís vá ferho observar el Sr. Berenguer, l' únich regidor de talla que tenim al Ajuntament... Un regidor que de *tant llarch* se pert de vista.

PRENENT POSESIÓ

—Aquí teniu las eynas d' administrar. Veyám are quín us ne fareu.

PANORAMAS BARCELONINS

—Escolti, guardia, ¿aixó es alló que 'n diuhen *el Ninot*?

—No, señor: eso es la rambla de Canaletas, el *passeig* más céntrich y más brillante de Barcelona.

Lo mes curiós sigué la situació del arcalde, colocat en l' alternativa de complaure als companys de consistori y no disgustar al govern.

¡Pobre Sr. Amat!

¿Y si 'l govern—pensava ell—estima impertinent aquesta petició, y s' enfada y 'm deixa á mi sense la vara de arcalde primer?

No 's neguiteji, Sr. Amat, no 's neguiteji, que 'ls governs que avuy corren no s' enfadan per tan poca cosa. La vara á pesar de tot, ha sigut per vosté.

Y creguins á nosaltres, sempre que senti formigó als dits y veji que li vá á caure, sostinguila ab las camas... Tot menos que se n' hi vaji á terra.

A causa de no haver salvat son vot, al tractarse de l' aprobació de las actas del districte quint, el Sr. Vilaregut, membre de la comissió provincial ha tingut de donarse de baixa en la Lliga regionalista.

Sembla que la fatalitat persegueixi al Sr. Vilaregut.

Formava part del círcul conservador, y va tenir que donarse de baixa.

Formava part del Círcul silvelista, y de baixa també.

Era ara membre de la Lliga regionalista, y ja 'l tením rodolant per terra.

El Sr. Vilaregut fá com las fullas secas: cad' any cauhen del arbre.

Son molts els contribuyents que refiats de que 'l recaudadors, com es de lley, passarán pel seu domicili á fer efectivas las contribucions, se troban ab l' avís de que han incorregut en els apremis correspo-

nents, per falta de pago. No 'ls troban per anar á cobrar; pero sí per apremiarlos.

En vá acuden á deduir las sevas reclamacions á aquellas oficinas del carrer Nou de Sant Francesch, tan espléndidament instaladas: allá 'ls hi arreglan els comptes... Tant de contribució, tant mes d' apremis: y paga y calla.

* * *

Els que 's trobin en aquest cas, resígninse pensant que 'l Reverent rector de la Bonanova, partípe segons se diu, en el tráfeh del arrendament de las contribucions, es qui al inaugurarse aquell luxós escorxador de contribuyents, vá anar á benehirlo.

Aixís, donchs, en sas tribulacions, lo millor que poden fer es acudir á un tan digne conceller espiritual.

—Senyor, rector—podrán dirli—'m trobo en un cas desesperat. Els agents de la contribució no vingueren á casa á cobrar y ara m' apremían. ¿Qué haig de fer? Dónguim llum.

De fixo, que 'l rector els respondrá:—¿Vol llum? Donchs vingui ab mí.

Y tras... tras... el conduhirá de dret á la botiga de cerer que té establerta en els baixos de la rectoria:

—Aquí té llum, tota la que necessiti. ¿Qué vol: ciri ó blandó?

* * *

Y no será extrany tampoch qu' en els goigs de aquell santuari, s' hi afegeixi un estribillo del tenor següent:

«Verge de la Bonanova
prega á Deu pels descuidats.»

L' exposició Pellicer instalada en tres sales baixes del Palau de Belles Arts, se veu aquests dies extraordinàriament visitada, essent molt pocas las personas que se 'n van, sense haver adquirit un recort del gran artista.

Molt favoreix aqueixas adquisicions la modicitat dels preus, al alcans fins de las personas de posició mes modesta.

Calcúlin que hi ha dibuixos desde una pesseta per amunt.

¿Quí serà, donchs, que no vulgui conservar una memoria del admirable Pellicer, en la present liquidació del seu patrimoni artístich, realisada al objecte de assegurar una posició modesta á la seva esposa y á las sevas fillas?

Ha mort á Valencia, 'l popular empresari de toros de Barcelona, D. Salvador Molins.

¡Qué s' hi ha de fer!

Tractantse del toro de la mort, ni 'ls mateixos empresaris poden lliurarse de una *cogida*.

Días enrera, quan el Montseny apareixia cubert de neu de la cima á la falda, y 'ls barcelonins ens bufavam els dits, se rebia un telegrama del Egipte, concebut en els següents termes:

«Fa un calor anormal. El termómetro marca 30 graus sobre cero.»

¡Ab quin gust un se 'n aniria á aquella terra á pendre un *biscuýt glacé!*

El día d' any nou al vestibul de la Casa Gran.

—¿Qué passa— preguntá un ciutadá á un municipal— que veig que hi ha tan tráfech?

—No res—respongué 'l Xanxas—es que arriba en el Salón de Cent, están cambiando la mitad de las figuras del pessebre municipal.

S' ha de confessar que hi ha poblacions verdaderament predestinadas, com per exemple la de Vilagrassa (provincia de Lleyda).

¡Vilagrassa! ¿Volen un nom mes suculent?

Donchs precisament, allí, varen anar á raure dos décims del bitllet, favorecut ab la grossa. Dos décims que havia adquirit 'l arcalde, es á dir: el representant de Vilagrassa.

Res tindria, donchs, d' extrany, que Vilagrassa 's tornés Vila-qu' esclata!

Una hermosa manifestació editorial es la publicació de la revista ilustrada «*Hojas selectas*» ab que la casa Salvat inaugura l' any nou. *Hojas selectas* es realment una revista para todos. Per son text escullit y variat, per la profusió de sas ilustracions, algunas

d' ellas tiradas en colors, per sa esmerada y luxosa impresió pot posarse al costat de las millors qu' en son género 's publican al extranger. Sortirá mensualment un número de un centenar de páginas, y ab tot y sas inmillorables condicions, no costa mes que una pesseta.

Per invenció original la del metje nort-americaná, que vá á fer la visita portant en el carruatje una gabiá ab coloms missatjers.

¿Preguntan, de missatjers serveixen aqueixas bestiolas? Ara els ho explicaré.

El Doctor, després d' examinar al malalt, extén la corresponent recepta en un paper de seda, la coloca en deguda forma en el colóm y 'l deixa anar. El colóm se 'n vá dret, en un tancar y obrir de ulls á ca 'l apotecari, qu' es allá hont té 'l colomar, y 'l farmacéutich confecciona la pócima, y tot seguit un

ciclista s' encarrega de portarla al domicili del malalt.

No en vá diuen els yankees: «El temps es or.»

D' or s' están fent el metje y 'l apotecari que han tingut l' idea d' emplear aquests medis de asistencia rapidíssims.

En Mariano Benlliure está destinat á immortalisar todas las glorias nacionales.

No bastan á la seva gloria artística 'l ser l' autor del sepulcre de 'n Gayarre, que are ha rebut l' encàrrech de esculpir el de 'n Lagartijo.

¡Cuidado que s' hi pot lluhir!

Ja 'm veig l' historia del héroe en baixos relleus, desde que va pendre l' alternativa, fins á la patética escena de la tallada de la queta.

Y per arrodonir el monument, en el punt mes culminant, pot colocarhi un grupo que representi la mare Espanya ab calanyés, acotxant sota una capa de *paseo* al famós matador.

Y al peu del grupo, esculpit en un llas colocat entre las dos banyas de un cap de toro, 'l següent lema: «AUN HAY PATRIA.»

Una petita historia teatral.

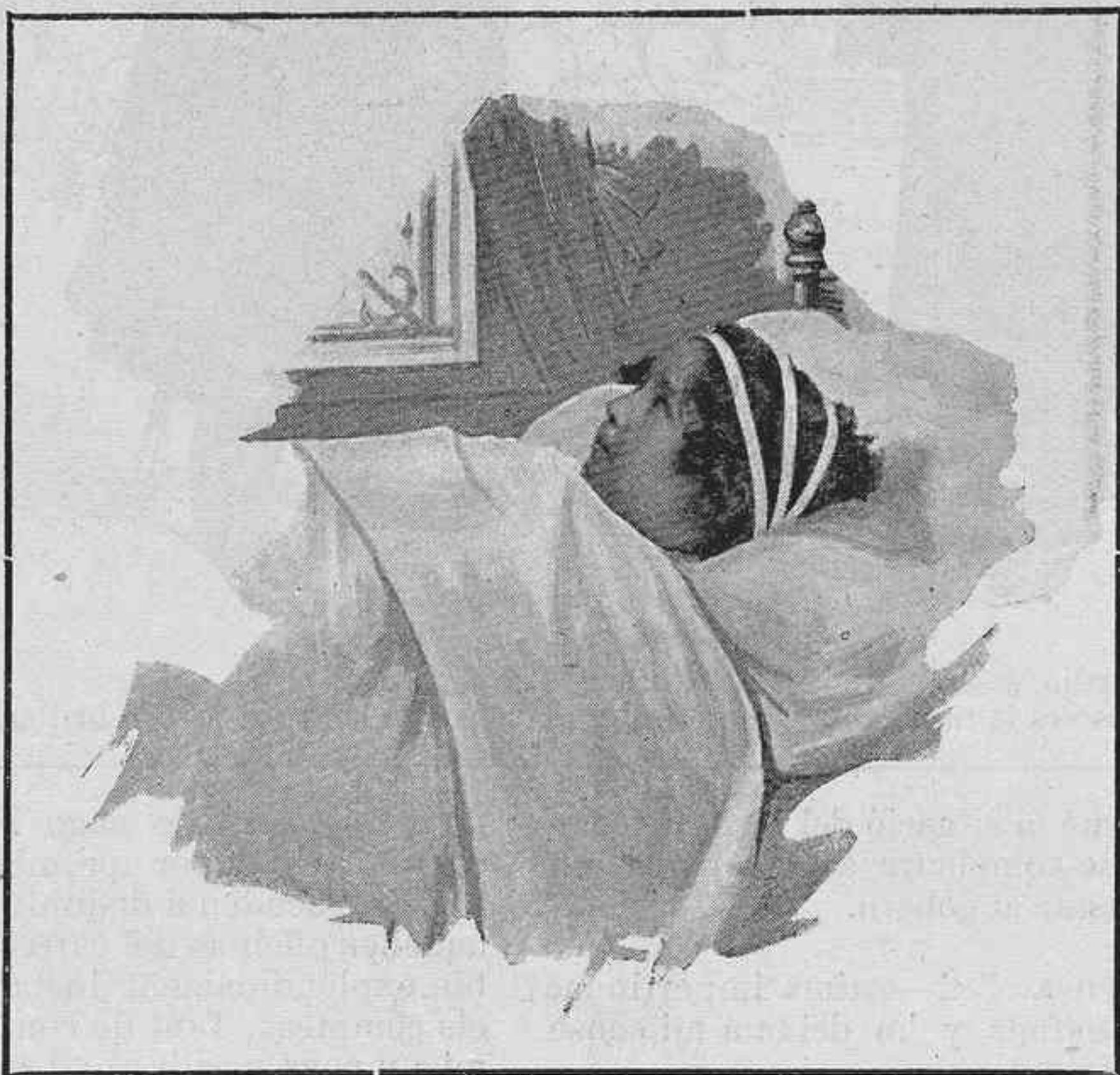
Un director de teatro cansat de l' obstinació de un autor novell, empenyat en llegirli un drama, acabá per treurese'l del davant á fástichs...

L' autor, donantse per injuriat li entrega la seva targeta.

Y son nombrats els corresponents padrins pera concertar un *lance de honor*.

Y com sigui que 'ls padrins del autor, en sa qualitat de ofés tinguin dret á la elecció de las armas ¿quina te 'n fan? Determinan que 'l desafío tingui efecte no á pistola, ni á espasa, ni á sabre, sino á *lectura de drama*.

EL REYET DE CASA

—¡Si 's presentarán per 'llá!
¡Si 's presentarán per 'quí!...

Y esperant als Reys que venen
no pot dormí.

¡ ANY NOU !

D' aquesta manera 'l director del teatro no vá tenir mes remey que resignarse de malas en malas á escoltar la lectura de un' obra que no havia volgut may sentir llegir de bonas en bonas.

A un avaro, 'l día de cap d' any, li regalan un objecte artístich.

L' home mes que satisfet se queda cap-ficat.

Perque á un obsequi hi ha que correspondre ab un altre obsequi, y al avaro li dol tenir que gastarse diners en aquestas cosas.

—¿Qué li donarás ara tú, á la persona que t' envía aquesta preciositat?—li pregunta la seva dona.

Y com iluminat per una sop-tada inspiració, respón:

—Ja m' ho tinch pensat: li donaré *recibo*.

QÜENTOS

En el Passeig de Gracia.

Un cotxero aixafa á una pobra vella.

Hi acut un metje y acte continuo declara que á l' infelís li quedan pocas esperansas de vida.

L' amo del cotxe, un rich fabricant, trayent el cap per la portella, exclama ab aire solemne:

—Senyors: vull que se sápi-ga, que per vía de indemnisa-ció 'm comprometo solemne-ment á passarli una renda vi-talicia.

En un teatro.

Un subjecte observa á un seu amich y li diu:

—¿No miras ab els gemelos al revés?

—Sí.

—¿Y per que ho fas?

—Perque allá en aquell pal-co hi ha 'l meu sastre, y ve-

—Mira, Enriqueta, ¡un any més!
—No cridis, que 'ls papás no 'n volen saber res d' aquestas cosas.

Dibuix de MARIANO FOIX

ANUNCIANT L' ARRIBADA DELS REYS

—¡Si aquest burgit dura molt,
jo deixo de ser monárquich!

yentlo mes petit, me sembla que 's troba molt mes lluny.

En un cassino ahont se juga.

—¡Quína sort té en Pau Trapella!—diu un punt.

—Fortuna com la seva no n' hi ha un' altra. Guanya en el monte, en la ruleta, en el trenta y quaranta, en la Borsa...

Observació de un filósop:

—Sí: guanya en tot menos en una cosa.

—¿En qué?

—En ser conegut.

Marit y molla son portats al quartelillo perque estavan pegantse al mitj del carrer.

Un amich els acompanya.

El delegat comensa per interrogar al amich dihentli:

—Coneix vosté el origen de la qüestió?

—Sí, senyor: fa dos anys.

—Dos anys? Expliquis.

—Tal com li dich: dos anys enrera vaig ser testimoni de la boda.

¡BON ANY!

Salut, lector. Permet que 't felicití y 't desitji de cor pocas maluras, escassos mals de cap, horas sobreras, abundancia d' humor y moltas unsas.

Ja veus; ara fa un any que tu pensavas, ab poca ó molta angunia:

—¿Qué será el sigle nou qu' ara comensa?

¿Qué passará en la próxima centuria?

¿Serán cent anys com cent minuts de ditxa, ó cent anys com cent sigles d' amargura?

Y 't quedavas tristot, furgante 'ls nassos, ficat fins ran del coll á un mar de duptes, sens atrevirte á entrar dins d' aquest sigle que 't feya el mal efecte y la pahura

d' una cova de llops espantadora mes negra que la sutja.

Y ja hem passat un any y avuy te trobas que no 's diferencian ni una engruna els anys del sigle XX ab els del sigle que l' any passat vam dú á la sepultura.

Desengánya't, amich; els anys que vinguin tindrán també dotze mesadas justas y unas ab otras totas las senmanas de la primera á la última serán poch mes ó menos de set días ab un dijous al mitj com s' acostuma.

Ja veus, ab tot aixó, si son falornias de tremendos pronóstichs qu' ab veu fúnebre feyan uns quants astrólechs qu' escoltavan la veu terrible de sa panxa vuyda.

No t' hi capfiquis, donchs, ab lo que t' hagi de donar l' any segon de la centuria, ni del segon ni del noranta y pico has de teme desgracias ni fortunas que ni has vist may cap sigle que mossegui ni cap any que regali confitura.

Ara ja ets dins; procura viure alegre sense escoltar la veu... de Catalunya; riu forsa, viu tranquil, no fassis versos, fuig del garrot dels guras, evita la malura modernista, no 't deixis els cabells que crien pussas, no 't cansis, trenca el son, menja, daixonsas, y deix' dí á Zarathustra.

JEPH DE JESPU

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

XARADA.—En-ga-lli-na-da.

AVÍS Obligats per l'abundancia d'original artístich y literari, su-
primim en aquest número l'acostumada plana d'anuncis.

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

SÚPLICA

Per favor, senyor Felip,
acabi de dar-me citas
perqué de ferli visitas
ja n'estich tip y retip.
¿Tant li costa de *total*
ab mí quatre ó cinch llibrets
ó bé es que vosté es d'aquets,
de *mucha planta*,... y cap ral?
Ab aquest pobre poeta
no 's mostri tan *dos-primer*
isi al fi sols m'ha de *tercer*
uns quants céntims de pesseta!
Alló de: «Torni á venir»
y «Demá *hu* arreglaré»
y «Are me 'n ocuparé...»
ja fá fástich de sentir.
Jo may m'hauría cregut
lo que fá poch he notat;
vull dir que fós tan *pelat*
un home qu' es tan pelut.
Sigui, donchs, un xich mes viu
y mes persona com cal
que lo pecar d'informal
no fá gayre... rotatiu.

(Aixís un autor dramátich
s'esclamava ab cert desvari
al trobá á un ex-empresari
que lográ ferse antipátich
dirigint un semanari.

UN CESSANT

II

El senyor *Tot* té una filla

que n' es molt *primera-dos*
y també molt *tres-segona*,
per xó es qu' alguns li fan l' os.

BORRELL VIRGILI

TRENCA-CLOSCAS

MATILDE ROCA DE NOUÉ

PALAMÓS

Ab aquestas lletras degudament combinadas, formar
el títul d' una comediá catalana.

ALBERTET DE VILAFRANCA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7.—Nom d' home.
- 1 4 5 6 4 2.—Ex-Arcalde.
- 3 5 6 7 2.—En las máquinas.
- 3 5 6 7.—Tenor
- 7 6 2.—Nom de dona.
- 4 6.—Nota musical.
- 6.—Vocal.

JOAQUÍM COSTA

GEROGLÍFICH

×

D

D

I I

UN ANTI-CRERICAL

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

MÚSICA D' ACTUALITAT

—¡Etxém!... ¿Cóm va, mossen Pere?
—¡Etxém!... Per ara tirém.
—Jo... ¡etxém!... estich refredada.
—Jo també una mica... ¡etxém!

Flora infantil

Rosellas d' hivern.

Dibuix de APELES MESTRES